

Sygn. akt II CSK 588/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa "P." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O. przeciwko "H." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ś.
o stwierdzenie nieważności uchwał,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 12 czerwca 2013 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 20 czerwca 2012 r.,

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 20 czerwca 2012 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O. od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 6 lutego 2012 r. w sprawie przeciwko H. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością o stwierdzenie nieważności uchwał nr 1/2011 i nr 2/2011 z dnia 20 stycznia 2011 r., podjętych przez Zgromadzenie Wspólników Spółki H. w przedmiocie odwołania prezesa jej zarządu oraz powołania na tę funkcję innej osoby. Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo oparte na art. 252 § 1 k.s.h. w związku z art. 910² § 1 i 2 k.p.c. nie może być uwzględnione ze względu na brak legitymacji powodowej spółki do wytoczenia powództwa oraz niepodzielenie stanowiska powódki o naruszeniu art. 910² § 2 k.p.c. Powołane ustalenia faktyczne oraz oceny prawne podzielił Sąd Apelacyjny w wyniku rozpoznania apelacji.

W skardze kasacyjnej powodowej Spółki zarzucono zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 382 w związku z art. 316 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie części zebranego materiału procesowego i dokonanych na jego podstawie ustaleń faktycznych; art. 299 w związku z art. 227 i art. 391 § 1 k.p.c. polegające na odmowie przez Sąd drugiej instancji przesłuchania stron na okoliczności istotne do rozpoznania sprawy. Naruszenie prawa materialnego dotyczy art. 250 i 252 § 1 k.p.c. w związku z art. 910² § 1 i art. 743 § 1 k.p.c. przez uznanie przez Sąd drugiej instancji, że wytoczenie powództwa przez wierzyciela, z mocy zajęcia udziałów w spółce z o.o., o stwierdzenie nieważności uchwały Zgromadzenia Wspólników o odwołaniu oraz powołaniu Prezesa Zarządu nie może się mieścić w katalogu tzw. czynności zachowawczych, wskazanych w art. 910 § 1 *in fine* k.p.c.; art. 252 § 1 k.s.h. w związku z art. 910² § 2 oraz art. 743 § 1 k.p.c. przez błędną wykładnię i uznanie, że dłużnik z mocy zajęcia udziałów w spółce z o.o. jest uprawniony do samodzielnego wykonywania uprawnień korporacyjnych wynikających z zajętych udziałów, bez konieczności ustanawiania zarządcy nad zajętymi udziałami; art. 252 § 1 k.s.h. i art. 910² § 2 w związku z art. 931 § 1 i 2 i art. 908 i art. 743 § 1 k.p.c. przez błędną wykładnię przepisów i uznanie, że potrzeba realizacji uprawnień korporacyjnych z zajętych udziałów występuje jedynie wówczas, gdy zachodzi potrzeba zachowania prawa wierzyciela do urealnienia egzekucji; art. 910² § 2 w związku z art. 731 i art. 730¹ § 3 k.p.c. oraz z art. 252 § 1 k.s.h. i w związku z art. 743 § 1 k.p.c. przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że ustanowienie zarządcy do wykonywania praw korporacyjnych zmierzałoby do całkowitego zaspokojenia wierzyciela; art. 252 § 1 k.s.h. w związku z art. 910 § 1 pkt 1 i z art. 910² § 2 i art. 743 § 1 k.p.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zakaz realizacji zajętego prawa majątkowego w postaci udziałów w spółce z o.o. przez dłużnika nie obejmuje

uprawnień korporacyjnych wynikających z zajętych udziałów oraz, że dłużnik może samodzielnie wykonywać uprawnienia korporacyjne z tych udziałów; art. 252 § 1 k.s.h. w związku z art. 910 § 1 i art. 911⁶ § 1 oraz art. 743 § 1 k.p.c. przez błędną wykładnię polegającą na nieuwzględnieniu, że podjęcie zaskarżonych uchwał jest sprzeczne z celem zabezpieczenia udzielonego powodowi. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o oddalenie skargi z zasądzeniem kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona co do części podstaw kasacyjnych, które sformułowała powódka.

Za niezasadne uznać należy zarzuty naruszenia przez Sąd Apelacyjny prawa procesowego. Wbrew twierdzeniom skarżącej brak jest podstaw, by przyjąć, że w postępowaniu odwoławczym pominięto część zebranego materiału procesowego, a więc by doszło do naruszenia art. art. 382 w związku z art. 316 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. Uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia wskazuje, że Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę wszystkie istotne okoliczności sprawy. Jednocześnie brak osobnego odniesienia się do każdej z nich w motywach orzeczenia nie oznacza, by zostały one pominięte w ramach wyrokowania. Brak przypisania tym okolicznościom właściwego znaczenia prawnego – do czego zdaje się zmierzać w istocie argumentacja skarżącej – mieści się natomiast w ramach zarzutów niewłaściwego zastosowania prawa materialnego, należących do drugiej podstawy kasacyjnej.

Brak także powodów, by podzielić stanowisko skarżącej, że w sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron na okoliczność braku odpowiednich kompetencji Prezes Zarządu pozwanej – a więc, by Sąd Apelacyjny naruszył art. 299 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Przeprowadzenie tego dowodu, podobnie jak innych dowodów w postępowaniu cywilnym zależy od uznania sądu. Należy także pamiętać, że w postępowaniu apelacyjnym, którego dotyczy omawiany zarzut, postępowanie dowodowe prowadzone jest z zasady wyjątkowo, zaś sąd może pominąć zgłaszane dowody na podstawie art. 381 k.p.c.

Uzasadnione okazały się natomiast zarzuty naruszenia przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego.

Po pierwsze, należy podzielić wnioski skargi kasacyjnej, że powódce w bezpodstawny sposób odmówiono legitymacji czynnej do zaskarżenia uchwał o odwołaniu Prezes Zarządu pozwanej i powołania na jej miejsce innej osoby.

Argument Sądu Apelacyjnego, że uchwały te dotyczą wyłącznie kwestii personalnych i nie wywołują same przez się skutków w sferze praw udziałowych, jest zbyt powierzchowny i pomija istotę sprawy. Zajęcie prawa na podstawie art. 910 k.p.c. zmierza bezpośrednio do realizacji interesów majątkowych wierzyciela (gdy ma miejsce w postępowaniu egzekucyjnym) lub do ich ochrony (gdy, jak w rozpoznawanej sprawie, zostało dokonane w celu zabezpieczenia roszczenia). Dla czynności tej w każdym wypadku kluczowa jest zatem jej rola ekonomiczna, polegająca na zapewnieniu wierzycielowi możliwości realizacji roszczenia w chwili jej dokonywania lub na przyszłość. Funkcja ta ma decydujące znaczenie dla wskazania czynności, jakie mogą zostać podjęte przez wierzyciela w celu uzyskania zaspokożenia na podstawie art. 910² k.p.c. Ocena ta, jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, zawsze musi być prowadzona w odniesieniu do okoliczności konkretnej sprawy, co w praktyce oznacza przede wszystkim konieczność zbadania, w jakim zakresie w danym wypadku niezbędna jest ochrona interesu wierzyciela.

W omawianej sprawie Sąd Apelacyjny w znacznej mierze zaniechał jednak tej oceny, stwierdzając, że sama materia zaskarżonych uchwał przesądza z góry, że nie mogły zagrażać one interesom majątkowym powódki. Ogólny wniosek, że fakt powołania określonej osoby na stanowisko prezesa zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie wpływa na wartość jej udziałów jest w tym wypadku dalece niewystarczający. Trudno podzielić pogląd Sądu Apelacyjnego, który ocenił z góry, że uchwała w tym przedmiocie może mieć realny wpływ jedynie na wartość akcji w spółce akcyjnej (zwłaszcza notowanej na giełdzie papierów wartościowych), nie zaś na wartość udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością „w której większość udziałów posiada jeden wspólnik, w której istnieją silne związki osobowe”. Odniesienie się do ogólnych właściwości pozwanej spółki nie przystaje jednak do problemu stanowiącego istotę sprawy. Ocena, czy na podstawie art. 910² k.p.c. wierzyciel, na którego rzecz dokonano zajęcia udziału, posiada legitymację czynną do zaskarżenia uchwały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wymaga bowiem oceny jej indywidualnego charakteru oraz wpływu, jaki może ona wywrzeć na funkcjonowanie spółki i wartość zajętą prawa.

W podobny sposób ocenić należy także podany przez Sąd Apelacyjny przykład, zgodnie z którym do naruszenia interesu wierzyciela mogłoby dojść w razie powołania do zarządu osoby ubezwłasnowolnionej, ale już jednak nie osoby, która – jak twierdzi skarżąca – może sprawować swoją funkcję w sposób niekompetentny i stronniczy. Trudno zrozumieć, w czym (z perspektywy ekonomicznych interesów stojących w tle art. 910² k.p.c.) Sąd Apelacyjny upatruje tak diametralnej różnicy pomiędzy obiema osobami, by decydowała ona o legitymacji czynnej wierzyciela do zaskarżenia uchwały o ich powołaniu.

W konsekwencji, zaskarżony wyrok, odmawiając powódce legitymacji czynnej, narusza art. 250 i 252 § 1 k.p.c. w związku z art. 910² § 1 i art. 743 § 1 k.p.c. Błąd ten wynika natomiast z naruszenia art. 252 § 1 k.s.h. w związku z art. 910 § 1 i art. 911⁶ § 1 oraz art. 743 § 1 k.p.c. przez brak prawidłowej oceny interesu powódki, któremu służyć miało udzielone jej zabezpieczenie.

Po drugie, z analogicznych powodów nie można podzielić wniosku Sądu Apelacyjnego, by z uwagi na brak bezpośredniego związku między interesem powódki a zaskarżonymi uchwałami, ich podjęcie nie wymagało udziału zarządcy ustanowionego na podstawie art. 910² § 2 k.p.c. Zaskarżony wyrok podziela w tym wypadku stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym ustanowienie zarządcy konieczne jest w razie potrzeby wykonania przez wierzyciela praw o charakterze korporacyjnym, wynikających z zajętego udziału, o ile czynność ta jest konieczna do ochrony jego interesu (por. zwłaszcza uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2005 r., III CZP 57/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 116). Wada jego rozumowania wynika jednak z powtórzenia sformułowanego wcześniej wniosku, że zaskarżone uchwały nie wpływały bezpośrednio na możliwość zaspokojenia się powódki z zajętych udziałów, a zatem brak było uzasadnienia do ustanowienia zarządcy, który mógłby wykonać prawo głosu przy ich podejmowaniu. Jak była już mowa, wniosek ten sformułowany został w oparciu o niepoprawne założenia i zbyt pobieżną ocenę okoliczności sprawy.

Trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, że zajęcie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością nie zawsze musi pociągać za sobą ustanowienie zarządcy na podstawie art. 910² § 2 k.p.c. Podobnie, jak w wypadku legitymacji czynnej wierzyciela do zaskarżenia uchwały, także ocena, czy w sprawie spełnione zostały przesłanki ustanowienia zarządcy wymaga zbadania okoliczności sprawy oraz proporcjonalnego uwzględnienia interesów wierzyciela i dłużnika. Z tej przyczyny poprzestanie przez Sąd Apelacyjny na wniosku, że w sprawie brak było zagrożenia interesu powódki, które uzasadniałoby ustanowienie zarządcy, nie jest przekonujące. Tak jak w opisanym wyżej przypadku, dotyczącym art. 910² § 1 k.p.c., ocena potrzeby ustanowienia zarządcy wymaga ustalenia, w jaki sposób wykonanie danego prawa korporacyjnego mogłoby wpłynąć na prawną i ekonomiczną sytuację wierzyciela.

Z tego powodu zaskarżone orzeczenie zostało wydane z naruszeniem art. 910² § 2 k.p.c.

Nieprawidłowe zastosowanie prawa materialnego wymaga uchylecia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w celu bardziej szczegółowej oceny okoliczności podjęcia zaskarżonych uchwał oraz ich wpływu na możliwość i zakres zaspokojenia się powódki z zajętych udziałów. Ocena ta nie może poprzestać na stwierdzeniu,

że przedmiot uchwał nie wskazuje na ich bezpośredni wpływ na interesy wierzyciela, lecz wymaga określenia ekonomicznych skutków, jakie ich podjęcie mogło wyrzeć na interesy skarżącej, których ochronie służyć miało udzielone jej zabezpieczenie. Pozwoli to, w konsekwencji na ustalenie, czy przy podejmowaniu zaskarżonych uchwał konieczny był udział zarządcy ustanowionego na podstawie art. 910² § 2 k.p.c.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzeczono jak na wstępie, pozostawiając Sądowi Apelacyjnemu w oparciu o art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.